

2021-09-09
I2021/02334
I2021/01110**Infrastrukturdepartementet**Adressater:
Se bilaga

Uppdrag att utveckla arbetssätt och parallella processer för kortare ledtider för elnätsutbyggnad

Regeringens beslut

Regeringen ger Energimarknadsinspektionen, Lantmäteriet och länsstyrelserna i uppdrag att, i enlighet med vad som anges nedan under rubriken Närmare om uppdraget, utveckla och testa nya arbetssätt för en koordinerad process för hantering av de tillstånd och rättigheter som krävs för att bygga ut eller förstärka det svenska elnätet. Genomförandet ska ske med stöd av Verket för innovationssystem (Vinnova), utifrån det uppdrag regeringen lämnat till Vinnova om att stödja arbetet med regeringens samverkansprogram under perioden 2019–2022 samt stödja offentliga aktörer i deras arbete med regel- och policyutveckling (N2019/03094). Energimarknadsinspektionen ska leda arbetet.

Energimarknadsinspektionen ska i samverkan med övriga myndigheter i uppdraget slutredovisa arbetets resultat och erfarenheter samt i förekommande fall rapportera om legala eller praktiska hinder och föreslå eventuella författningsändringar. I det fall författningsförslag lämnas ska dessa följas av en konsekvensutredning i enlighet med förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning. Redovisningen ska även innehålla en ekonomisk sammanställning av uppdragets genomförande.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Infrastrukturdepartementet) senast den 1 maj 2023.

För uppdragets genomförande får Energimarknadsinspektionen rekvidrera högst 6 000 000 kronor för 2021. För 2022 beräknas Energimarknadsinspektionen få rekvidrera högst 10 000 000 kronor. Medlen

får användas för deltagande myndigheters projektkostnader för att genomföra utvalda försöksprojekt och få till stånd nödvändiga myndighetsövergripande lösningar. Energimarknadsinspektionen ska i samverkan med övriga myndigheter som får uppdraget besluta om hur medlen ska fördelas.

Utgifterna för uppdragets genomförande ska belasta det under utgiftsområde 24 Näringsliv uppförda anslaget 1:5 Näringslivsutveckling, anslagsposten 1 Näringslivsutveckl - del till Kammarkollegiet. Medlen utbetalas engångsvis för respektive år, efter rekvisition ställd till Kammarkollegiet senast den 15 november 2021 respektive den 1 april 2022. Ej förbrukade medel ska återbetalas till Kammarkollegiet senast den 23 april 2023 på bankgiro 5052–5781. Rekvisition, återbetalning och redovisningar ska hänvisa till detta besluts diarienummer.

Närmare om uppdraget

Energimarknadsinspektionen ska efter dialog med länsstyrelserna välja ut ett begränsat antal projekt som är lämpliga att hantera i uppdraget. Med hänsyn till uppdragets omfattning och tidslängd bör dialogen genomföras skyndsamt. Projekten ska innebära en förstärkning eller utbyggnad av ledningar på transmissions- eller regionnätetsnivå. Med projekt avses här ärenden som innefattar byggnation av kraftledning som kräver nätkoncession för linje. Val av antal projekt ska göras med hänsyn till avsatta medel för ändamålet och tidslängd för uppdraget. Kriterierna för urvalet framgår nedan under rubriken Förutsättningar vid urval av projekt.

Energimarknadsinspektionen ska hålla samman och driva arbetet samt skapa en plattform för kunskapsutbyte och vidare lärande. Uppdraget bör genomföras på ett sådant sätt att samhällsdialog som belyser olika intressen skapas och en ansvarsfull utveckling tryggas. Exempelvis kan synpunkter inhämtas från regeringens samordnare för frågor om samhällsomställning vid större företagsetableringar och företagsexpansioner i Norrbotten och Västerbotten (N2020/03132). Kunskap bör även inhämtas från länsstyrelserna i Skåne, Uppsala, Västra Götalands och Stockholms län som 2019 hade i uppdrag att analysera samt redovisa effektsituationen på regional nivå.

Vid behov kan de utpekade myndigheterna inom ramen för uppdraget inhämta synpunkter från andra statliga myndigheter såsom Affärsverket

svenska kraftnät, Statens energimyndighet, Skogsstyrelsen, Statens jordbruksverk, Försvarmakten och Sveriges geologiska undersökning.

Energimarknadsinspektionen ska tillsammans med Lantmäteriet och relevanta länsstyrelser koordinera sina respektive arbetssätt och processer i syfte att förkorta tiden för den samlade hanteringen för de utvalda projekten. Detta innebär bland annat att myndigheterna ska undersöka om det finns möjlighet att minska ledtiderna mellan olika steg i prövningen samt om det är möjligt att korta ledtiderna genom att handlägga olika delar av en ansökan parallellt och om möjligt i fas.

Förutsättningar vid urval av projekt

I valet av ärenden ska ett eller flera av följande urvalskriterier gälla.

- Ärendenas potential att bidra till de globala hållbarhetsmålen med särskilt fokus på konkret nytta för en begränsad klimatpåverkan (mål 13 med flera) och för Sveriges framtida konkurrenskraft och innovationskapacitet (mål 9 med flera).
- Ärendenas representativitet för att bidra till ett brett lärande för att hantera den elektrifiering som till följd av arbetet med klimatomställning initierats inom transport- eller industrisektorn.
- Ärendenas potential att, med utgångspunkt från elnätens kapacitet att möta nuvarande eller kommande behov av el, förebygga uppkomst av regional och lokal effektbrist.
- Ärendenas potential att gynna en bred samhällsnytta och potential att gagna lokal och regional hållbar utveckling.

Inför urvalet ska synpunkter inhämtas från Affärsverket svenska kraftnät och regionnätetsföretag för att få uppgift om vilka ärenden som är lämpliga att hantera inom ramen för uppdraget. De ärenden som väljs ut bör befinna sig i olika faser av tillståndsprocessen. Även ärenden där ansökan ännu inte tagits emot av Energimarknadsinspektionen kan väljas om det bedöms som lämpligt med hänsyn till uppdragets utformning. På så sätt kan lärande om processen som helhet uppnås.

Skälen för regeringens beslut

Senast 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären och för att därefter uppnå negativa utsläpp. Enligt regeringens klimathandlingsplan är ökad elektrifiering en viktig komponent i omställningen till nettonollutsläpp i transportsektorn och industrin. För att

möta det behov som elektrifieringen i sin tur innebär behöver åtgärder vidtas, både för att använda och producera el på ett effektivt sätt och för att förstärka möjligheterna att överföra el. En förutsättning för det senare är effektivare tillståndsprocesser och kortare ledtider för elnätsutbyggnad.

Effektiva tillståndsprocesser och kortare ledtider för elnätsutbyggnad är därför exempel på pusselbitar av betydelse för såväl transportsektorns och industrins omställning och utveckling som för elproduktionen och kan därmed bidra till ett konkurrenskraftigt svenskt näringsliv. Av den anledningen tog Kommittén för teknologisk innovation och etik (Komet) fram ett förslag till ett myndighetsgemensamt uppdrag att utveckla och testa nya arbetssätt för att bättre koordinera myndigheternas respektive delar av tillståndsprocessen. Ett uppdrag bör utgå från Komets förslag.

Effektiva tillståndsprocesser har också hanterats inom Nationella innovationsrådet, som lyfter frågor av betydelse för samhällets transformation till ett långsiktigt konkurrenskraftigt och hållbart Sverige. Inom regeringens strategiska samverkansprogram har behovet av effektivare tillståndsprocesser uppmärksammats, inte minst kopplat till samverkansprogrammet Näringslivets klimatomställning, där smidiga tillståndsprocesser lyfts som viktiga för att möjliggöra den gröna omställningen. Att svenskt näringsliv kan möta en ökad efterfrågan på klimatneutral produktion och klimatneutrala transporter kommer att vara en viktig konkurrensfördel i ett globalt sammanhang.

Det tar ofta tio till tolv år från det att behovet av en kraftledning identifieras tills en ledning kan tas i drift, ibland ännu längre. Projekttiden är beroende av flera olika faktorer såsom projektets omfattning och miljöpåverkan, typ av nätkoncession, kontakter och avtal med markägare samt möjligheter till alternativa lösningar. Det krävs som regel flera tillstånd från olika myndigheter, framför allt beslut om nätkoncession från Energimarknadsinspektionen och i de allra flesta fall beslut om ledningsrätt från Lantmäteriet. Ofta tillkommer ytterligare prövningar, till exempel om en åtgärd eller verksamhet kan medföra påverkan på eller intrång i skyddade områden såsom naturreservat, skyddade kulturmiljöer, vattenskyddsområden eller liknande.

I dagsläget genomförs många av de tillståndsprocesser som krävs efter varandra. Samtidigt kan det finnas stora tidsvinster i att i högre utsträckning

pröva dessa ärenden parallellt och koordinerat så att de ligger i fas med varandra. Genom effektivare tillståndprocesser kan elektrifieringen av svensk transport- och industrisektor genomföras snabbare och enklare samtidigt som ett bibehållet miljöskydd säkerställs. Detta innebär att skyddet av miljö och hälsa säkerställs samt att en hållbar utveckling kan främjas, vilket bedöms kunna bidra till innovativa klimatneutrala produkter och tjänster på internationella marknader. Regeringen anser därför att det är motiverat att ge de deltagande myndigheterna i uppdrag att utveckla den nuvarande ordningen genom att tillsammans ta fram nya metoder och arbetsätt som gör det möjligt att samordna de olika processerna.

På regeringens vägnar

Anders Ygeman

Simon Engelhardt

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM

Justitiedepartementet/L1

Finansdepartementet/BA/SBA/SPN/OFA och SFÖ

Miljödepartementet/KL och ME

Näringsdepartementet/EIN och BI

Affärsverket svenska kraftnät

Försvarsmakten

Kammarkollegiet

Naturvårdsverket

Skogsstyrelsen

Statens energimyndighet

Statens jordbruksverk

Sveriges geologiska undersökning

Verket för innovationssystem

Bilaga till beslut II 3 vid regeringssammanträde den 9 september 2021,
I2021/02334 m.fl.

Adressater

Energimarknadsinspektionen
registrator@ei.se

Lantmäteriet
registrator@lm.se

Länsstyrelsen i Blekinge län
blekinge@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen i Dalarnas län
dalarna@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen i Gotlands län
gotland@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen i Gävleborgs län
gavleborg@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen i Hallands län
halland@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen i Jämtlands län
jamtland@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen i Jönköpings län
jonkoping@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen i Kalmar län
kalmar@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen i Kronobergs län
kronoberg@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen i Norrbottens län
norrbotten@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen i Skåne län
skane@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen i Stockholms län
stockholm@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen i Södermanlands län
sodermanland@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen i Uppsala län
uppsala@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen i Värmlands län
varmland@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen i Västerbottens län
vasterbotten@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen i Västernorrlands län
vasternorrland@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen i Västmanlands län
vastmanland@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen i Västra Götalands län
vastragotaland@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen i Örebro län
orebro@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen i Östergötlands län
ostergotland@lansstyrelsen.se